

ESTRATÈGIES D'INTERVENCIÓ LINGÜÍSTICA

AMB L'ALUMNAT NOUINGUT

Per facilitar l'aprenentatge de la llengua dels alumnes nouvinguts és convenient que els mestres que els atenen hi tinguin el seu paper en l'aspecte lingüístic. Observem diversos tipus d'actituds del mestre que es produeixen simultàniament i que es complementen. El paper del mestre ha de ser: model lingüístic, dinamitzador, interlocutor i corrector subtil.

Per facilitar la comprensió oral de l'alumnat nouvingut

◆ **CARACTERÍSTIQUES FORMALS DE LA PARLA DE L'ENSENYANT: l'ensenyant com a model lingüístic.**

A fi d'ajustar-se al nivell de comprensió de l'alumnat amb poca competència en català i d'esdevenir un bon **model lingüístic**, l'ensenyant ha d'adaptar el seu discurs, sense, però, deformat-lo, ni empobrir la llengua. Caldrà, doncs, que tingui presents les estratègies següents:

* **Adaptar el ritme del discurs.** És bo parlar en una velocitat una mica inferior a l'habitual. Quan ens dirigim als qui tenen dificultats per entendre'ns, hem de tenir present d'adaptar el nostre discurs a les característiques de l'oient. Parlar més lentament, afavoreix la comprensió.

* **Completar el missatge amb el llenguatge gestual.** Acompanyar el discurs amb gestos i·lustradors ajuda a augmentar les possibilitats de comprensió de l'interlocutor. Per tal que l'alumne nouvingut aprofiti aquesta estratègia cal comptar amb una condició: que estableixi contacte visual amb l'ensenyant. Com que aquest fet està subjecte a pautes culturals (en determinades cultures mirar el professor a la cara constitueix un desafiament a l'autoritat i una falta de respecte), cal donar un temps per a l'adaptació abans d'insistir que l'alumne ens miri.

* **Repetir el missatge, sempre que es cregui necessari, amb el màxim de naturalitat,** sense apujar el to de veu.

* **Fer pauses.** Les pauses donen més temps per processar el que ha dit l'ensenyant i, per tant, en faciliten la comprensió.

* **Tenir cura de la pronúncia.** Cal utilitzar una articulació clara i un estil estàndard vocalitzar bé, és a dir, amb poques contraccions i tenint cura de la pronúncia dels finals de les paraules i frases, ja que aquests són portadors de significat (nombre i gènere/persona i temps verbal) i faciliten la comprensió de l'estructura gramatical.

* **Exagerar l'entonació.** És bo accentuar els elements suprasegmentals de la frase, ja que l'entonació transmet si fem una pregunta, una exclamació, si donem una informació...

* **Simplificar el vocabulari.** Es canviaran paraules complexes per altres de més simples, d'ús més freqüent i properes a l'entorn de l'alumne.

* **Simplificar la gramàtica.** En un moment inicial, és bo simplificar l'estructura gramatical de les oracions. Es tindrà present d'utilitzar enunciats breus, d'estructura senzilla. Cal donar missatges complets (mai frases telegràfiques) però que continguin només el que és imprescindible per a la seva comprensió. S'evitaran frases llargues amb subordinades. En un primer moment es pot tendir a evitar usar temps compostos. Caldrà doncs, adaptar el llenguatge al nivell de l'alumne, però no deformat-lo ni empobrir-lo.

* **Modificar el discurs.** Per tal de fer-se entendre, és bo que l'ensenyant contesti les seves pròpies preguntes repetint-ne la formulació. Per exemple:

ENSENYANT.- *On és la llibreta?... On és la llibreta?... La llibreta és dins del calaix...*

Es partirà del llenguatge simple que els alumnes dominen per **anar afegint elements o alternar-los per altres que no facin disminuir la possibilitat de comprensió:**

- *Tanca la porta.* (dirigint-se a l'alumne nouvingut ajudant-se del gest)
- *Sisplau, tanca la porta.* (a l'alumne nouvingut)
- *Sisplau, pots tancar la porta?* (a l'alumne nouvingut)
- *Algú pot tancar la porta?* (dirigint-se al grup classe)
- *Podeu tancar la porta quan sortiu?*

Per facilitar l'expressió oral de l'alumnat nouvingut

◆ EN LA GESTIÓ DE LA CONVERSA. L'ensenyant com a dinamitzador

És molt funcional per a aquesta tipologia d'alumnes treballar els usos del llenguatge i les fórmules socials pròpies del nostre entorn (*agrair, presentar-se, acomiadar-se, mostrar acord o desacord, etc.*). Així doncs, encara que l'alumnat nouvingut tingui poc domini del català, no se l'exclourà de les activitats de conversa que s'organitzin a l'aula.

Cal tenir en compte que en moltes converses sovintegen les intervencions que són pures fórmules convencionals però que tenen molta importància quantitativa i qualitativa.

Per tal d'aconseguir la intervenció de tot l'alumnat, convé tenir presents les estratègies següents:

* **Anticipar el tema de conversa** a l'alumnat amb poc domini de la llengua **i facilitar-li informació al respecte.** Quan es pretén que els alumnes parlin d'un tema, es pot oferir prèviament de forma implícita el lèxic i les estructures que necessitaran més.

* **Ajudar a preparar abans la informació que un alumne pot aportar.**

* **Facilitar l'oportunitat de participar per mitjà de preguntes més o menys obertes, segons el grau de comprensió.** Cal estar alerta de fer participar tothom i no només aquells alumnes que ja se sap que poden respondre correctament i ajuden a mantenir el ritme de la classe.

* **Donar un temps d'espera** perquè l'alumne amb poc domini de la nova llengua pugui intervenir. Cal que l'ensenyant faci pauses a fi de no crear ansietat. S'haurà, doncs, d'esperar un temps prudencial abans de reformular la pregunta, de preguntar a un altre alumne o de donar la resposta.

* **Tenir en compte els companys** que de forma natural **faran de model** de la producció verbal de l'alumne nouvingut. És recomanable que en un primer moment se l'interpel·li després d'haver preguntat a altres companys, per tal que pugui imitar-los.

* **Fer relacionar uns infants amb els altres**, explicitant sempre que sigui convenient el model d'intervenció.

E: *Mohamed, pregunta al Cesc si té germans. Digues: Cesc, tens germans?*

MOHAMED.- *Cesc, tens germans?*

* **Fer d'intermediari entre l'alumne nouvingut i el grup classe.** Aquesta situació es pot donar si l'alumne nouvingut parla en veu baixa de forma esquemàtica i l'ensenyant amplia el discurs de l'alumne.

* **Estimular la participació de l'alumne, mitjançant el reconeixement i elogi dels seus encerts (reforç positiu)**

E: *Molt bé!, o Exactament, o Això mateix!*

E: *Això mateix!, és una gran resposta!*

◆ EN LA INTERACCIÓ CONVERSACIONAL. L'ensenyant com a interlocutor

Els nens petits adquireixen el llenguatge perquè els pares usen estratègies educatives implícites. És a dir, aporten continguts informatius, corregeixen i expandeixen enunciats incorrectes o incomplets del nen, etc.

En la interacció conversacional, la persona que té més competència lingüística realimenta constantment els coneixements de l'interlocutor.

Confirmar i reforçar amb la repetició l'encert de les seves expressions afavoreix que l'alumne prengui consciència que se'l comprèn i que el diàleg pot continuar. En confirmar la seva producció verbal li transmetem que hem advertit que ja coneix un nou terme, que ha captat un nou detall, i l'animem en la tasca d'adquisició del llenguatge. El fet de redundar en la seva comunicació o d'amplificar les seves formes d'expressió pot incloure, a més, una correcció implícita.

Estratègies de l'ensenyant com a **interlocutor**:

* **Dirigir la paraula** a l'alumne nouvingut des del primer dia tot i que, aquest, pel fet de trobar-se en el període d'adaptació inicial, encara no se senti capaç de respondre.

* **Proposar temes de conversa relacionats amb els interessos i necessitats** dels alumnes, així com del seu entorn immediat.

* **Valorar i recollir les intencions comunicatives de l'alumne**, les seves iniciatives d'expressió, sigui per mitjà de la paraula, del gest, de sorolls. Per ajudar-nos a sobreinterpretar el missatge que ens vol comunicar l'alumne podem valer-nos de:

. elements del context immediat (el que acaba de passar, els materials...)

. les indicacions que ens pugui fer, allò que assenyala, etc.

* **Paral·lelament a l'expressió de l'alumne, l'ensenyant ha d'escoltar activament per tal d'interpretar, completar i reformular en veu alta el missatge i avaluar-lo.**

- **Quan no comprèn el missatge** de l'alumne pot **demanar-li aclariments**:

E: *Què vols dir?* o: *No t'entenc, pots tornar-m'ho a explicar?*

- **Si comprèn el missatge** de l'alumne en el registre que l'emet, pot:

• **traduir el llenguatge gestual** de l'alumne en llenguatge verbal:

A: (fa el gest de caure i emet) *broum, broum...*

E: *Vols dir que vas caure per l'escala i et vas fer mal?*

• **substituir els termes d'íctics per la denominació concreta**

Quan el domini del vocabulari d'una llengua és incipient, es pot donar la tendència a referir-se als diferents objectes i processos amb una terminologia d'íctica polivalent que únicament té sentit en presència dels objectes als quals ens referim:

A: *Pinto això (assenyalant) amb aquest i això amb aquests.*

E: *Pintes el mar amb el llapis de color blau i l'arbre amb els llapis de color marró i verd.*

• **interpretar missatges incomplets i ajudar l'alumne a completar-los**

A: *La Fàtima l'ha agafat a casa*

E: *Què vols dir, que la Fàtima s'ha endut el llibre a casa?*

* **Ajustar la seva intervenció a la capacitat de comprensió de l'alumne:**

- **En alumnes amb poca competència lingüística** es procurarà formular preguntes curtes i tancades.
- **En alumnes més competents lingüísticament** es pot partir d'una pregunta oberta i molt general, i acotar-la amb preguntes més tancades i concretes.

E: *Què ha passat? Qui se n'ha anat? Se n'ha anat en Pau o la Zhora?*

* **Formular diversos tipus de preguntes:**

- **Procedimentals**, les que tenen a veure amb les rutines de la classe:

E: *Has portat els deures? Ho has entès tot? Per què no fas l'exercici?*

- **Convergens**, es resolen de forma molt curta, amb un "sí" o amb un "no" o amb frases molt breus. Normalment no fan reflexionar gaire l'alumne, ja que es basen en la informació presentada abans. Són les més adequades per un moment inicial d'aprenentatge de la llengua:

E: *Recordes què hi havia al costat de la finestra?*

- **Divergents**, busquen respostes diverses que no siguin breus i que requereixin una reflexió per part dels alumnes. Es tracta que aquests proporcionin la seva pròpia informació en lloc de recordar la que s'ha presentat abans. Els alumnes han de tenir un cert grau de competència lingüística, però cal tendir a anar-les incorporant.

E: *Quin és el teu programa de televisió preferit?*

* **Estimular l'alumne nouvingut a mantenir intercanvis verbals:**

- **Pel que fa a la participació:**

- **centrar l'atenció** de l'alumne a **l'hora d'intervenir:**

E: *Au va, ara digues-ho tu.*

- **centrar l'atenció de l'alumne sobre l'habilitat que ha de posar en pràctica i donar-li pistes de com ho ha de fer:**

E: *Ara prova de llegir aquí.* (assenyalant el lloc precís del text que ha de llegir).

- **informar l'alumne sobre el contingut del que haurà de resoldre** (li dóna pistes):

E: *Mira, veus, això és una fotografia. Què hi deu dir aquí?* (fotògraf).

- **Pel que fa a la producció de mots o enunciats:**

- **Ensenyar ben aviat aquells mots i enunciats** que facilitaran l'adquisició del lèxic nou i la comunicació de l'alumne amb els altres.

. per conversar amb els altres

Em dic....., i tu com et dius? Puc....?

No t'entenc, pots parlar més a poc a poc?

Pots tornar-m'ho a repetir, sisplau?

. per adquirir nous coneixements:

Com es diu això (assenyalar un objecte) en català?

Què vol dir...? Com s'escriu ...? Com es pronuncia...?

- **Donar models per a la construcció del missatge de l'alumne**, perquè aquest els reproduïxi de forma total o parcial.

E: Has anat mai al Museu de la Ciència? Hi has anat mai? (Amb aquesta segona pregunta farem que l'alumne es recordi de dir el pronom hi: "No hi he anat mai", en comptes de "No he anat mai").

- **Fer repetir alguns termes clau:**

E: A veure digues: xarxa. Costa, oi?

A: Xarxa.

- **Donar pistes per produir un mot o un missatge, quan l'alumne no recorda el mot o enunciat exacte:**

- **Ajudant-se del gest**

- Assenyalant l'objecte que vol que anomeni.
- Dibuixant la silueta de l'objecte (a la pissarra, a la taula, a l'esquena de l'alumne, a l'aire...).
- Utilitzant gestos convencionals (gest endavant per indicar futur, gest al mig per indicar el present i enrere per al temps passat).

- **Marcant el començament de la paraula:**

E: Us en donaré una pista: comença per gui...gui...

A: Guitarra.

- **Marcant el final de paraula:**

A: *Forner, carnisser, "aviader"...*

E: *...dor, ...dor*

A: *Aviador.*

- **Estimulant la visualització mental d'una imatge fent-los centrar en un objecte:**

E: *Prova de recordar el dibuix. Què hi havia al costat de l'armari?*

- **Definint l'objecte per tal d'ajudar-lo a recordar el mot que li falta:**

E: *És un senyal del carrer que té tres llums, un de color vermell, un de carbassa i un altre de verd.*

◆ **LA CORRECCIÓ. L'ensenyant com a corrector subtil**

Cal ressaltar el caràcter implícit que han de tenir les correccions, és a dir, mai explicitem "això està malament" o "això no es diu així", si no que construïm un enunciat correcte. El més important és que la comunicació sigui fluida i que l'interlocutor tingui ganes de comunicar-se. Cal fer una correcció selectiva que s'ajusti al nivell de llenguatge que l'alumne està adquirint.

Les intervencions de l'ensenyant no són de tipus metalíngüístic, és a dir, no fan reflexionar l'alumne sobre les seves produccions verbals i els errors que contenen, sinó que tenen sentit dins el mateix acte comunicatiu, en el qual el mestre interactua amb els alumnes sense demostrar superioritat ni excessiva condescendència, però sí ferma i claredat en les seves formulacions verbals.

Estratègies per a una correcció que faci incidència dins del mateix acte comunicatiu:

- * **Fer preguntes d'elecció:**

E: *Què porta l'àvia a la bossa?*

A: *"Pescat".*

E: *Què dius que porta, peix o carn?*

- * **Fer repeticions en forma de pregunta:**

E: *On és el paquet?*

A: *Al "suel".*

E: *El paquet és a terra?*

*** Fer repeticions adreçades als companys:**

A: *"Estu" és un paquet.*

E: *Fixeu-vos, en Mohamed diu que això és un paquet.*

*** Fer repeticions en forma d'assentiment:**

E: *Què porta als pantalons?*

A: *Un "parche".*

E: *Això, un pedaç.*

*** Fer expansions en forma d'assentiments:**

E: *Què porta als pantalons?*

A: *Un "parche".*

E: *Molt bé, el noi porta un pedaç verd als pantalons.*

*** Fer expansions adreçades als companys:**

E: *Quants personatges hi ha a la làmina?*

A1: *Set.*

E: *Quants ón? (els diuen...)*

A NOUV.: *assenyala el ratolí, requerint l'atenció del mestre)*

E: *Fixeu-vos què diu en Peter, que n'hi ha vuit perquè ens hem deixat el ratolí.*

*** Demanar directament més informació relacionada amb el tema:**

A: *M'he tallat i he anat a l'hospital.*

E: *I tu Jouat, hi has anat mai a l'hospital?*

*** Demanar la clarificació de la producció verbal de l'alumne:**

E: *Ai! no t'he sentit. M'ho pots repetir, sisplau?*

E: *Què dius, m'ho pots tornar a dir?*

E: *A veure si saps dir-m'ho d'una altra manera.*

*** Donar ajuts per a l'autocorrecció:**

- **Fer una traducció simultània de l'aportació que fa l'alumne per provocar-li el canvi de llengua:**

A: *"Encima de la mesa".*

E: *A sobre la taula...*

A: *...hi ha molts llibres.*

- **Repetir únicament la incorrecció:**

A: *Pelota*

E: *Pi..., pi...*

- **Indicar una resposta incorrecta:**

E: *Mm... o Mira si pots dir-ho més bé, no està del tot bé.*